
Kommunal planstrategi

Balsfjord kommune

2022-2023 *

Høringsversjon

Balsfjord kommune

Innhold

1. Formål og lovgrunnlag	4
2. Kommunens plansystem	4
3. Erfaringer	5
3.1. Erfaringer fra foregående kommunestyreperiode	5
3.2. Erfaringer med gjeldende kommuneplaner	6
3.2.1. Kommuneplanens samfunnsdel	6
3.2.2. Kommuneplanens arealdel.....	6
4. Politiske føringer for inneværende kommunestyreperiode	6
4.1. Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023	6
4.1.1. FNs bærekraftsmål	7
4.1.2. Grunnleggende føringer	7
4.2. Regionale føringer og utviklingstrekk	7
4.2.1. Regional planstrategi for Troms og Finnmark 2021-2024.....	7
4.2.2. Regionale planer og strategier for Troms og Finnmark.....	8
• Klima og energistrategi for Troms 2015-2025.....	8
4.3. Interkommunalt plansamarbeid	8
Kystsonenplan	8
Byregionprosjektet 2018-2022.....	8
Interkommunale skuterløyper	8
5. Kunnskapsgrunnlag, utviklingstrekk og utfordringer	8
5.1. Demografi og bosetning	8
5.1.1. Befolkningsutvikling	8
5.1.2. Bosettingsstruktur	10
5.1.3. Utfordringer i forhold til demografi og bosetning	10
5.2. Langsiktig arealbruk	11
5.2.1. Landbruk (jord- og skogbruk)	11
5.2.2. Reindrift.....	12
5.2.3. Kyst-/strandsone	13
5.2.4. Transport og infrastrukturbygging.....	13
5.3. Folkehelse og levekår	14
5.3.1 Folkehelse.....	14
5.3.2. Temaplan for «fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, 2021- 2024»,	14

5.3.3	Temaplan for å inkludere barn og unge i lavinntektsfamilier, 2021- 2025.....	14
5.3.4.	Plan leve hele livet. 2022-2026.	14
5.3.5	Friskliv og folkehelse.....	15
5.3. 5.	Kort om befolkningens helsetilstand og levekår	15
5.4.	Helse og omsorg	16
5.4.1.	Nasjonale føringer og endringer- forsvarlighet og utvikling	16
5.4.2	Legetjenesten og legevakt.....	17
5.4.3	Barn og unge og familier.	17
5.4.1.	Universell utforming.....	18
5.5.	Integrering og mangfold	18
5.6.	Oppvekst og utdanning	20
5.6.1.	Barnehage.....	20
5.6.2.	Grunnskole	21
5.6.3.	Utfordringer.....	22
5.7.	Næringsliv og sysselsetting	22
5.7.1.	Næringer.....	22
5.7.2.	Sysselsetting	23
5.7.3.	Reiseliv/Turisme	23
5.7.4.	Utfordringer.....	24
5.8.	Klima- og miljøutfordringer	24
5.8.1.	Klimatilpasning	24
5.8.2.	Miljøutfordringer.....	24
5.9.	Samfunnsikkerhet og beredskap	25
6.	Vurdering av planbehov og prioriteringer	25
6.1	Oversikt over planer for rullering i kommunestyreperioden	26

1. Formål og lovgrunnlag

Formålet med dokumentet er å legge til rette for en diskusjon og vedtak om planbehovet i kommunen, samt klargjøre hvilke planoppgaver kommunen bør starte med eller videreføre for å legge til rette for ønsket utvikling i kommunen, i perioden frem mot 2023. Gjennom den kommunale planstrategien ønsker vi å redegjøre for planbehovet i kommunen, samt klargjøre hvilke planer som vil prioriteres i første rekke.

Arbeidet med kommunal planstrategi er hjemlet i plan- og bygningsloven § 10-1.

Kravene til planstrategi er:

- Vedtak senest ett år etter konstituering av nytt kommunestyre
- Skal inneholde vurdering av kommunens planbehov i kommunestyreperioden, herunder ta stilling til om gjeldende kommuneplan helt eller delvis skal revideres eller videreføres uten endringer, samt vurdere behovet knyttet til kommunedelplaner, temaplaner og sektorplaner.
- Kommunen skal innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner
- Utkast skal offentliggjøres minst 30 dager før kommunestyrets behandling

Hensyn kommunen bør vurdere:

- Bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer og sektorenes virksomhet
- Kommunen bør legge opp til medvirkning og som grunnlag for behandlingen

Kommunal planstrategi er ikke en plan, men et verktøy for politikerne. Planstrategien har ingen rettsvirkning og er ikke formelt bindende for kommunen. Den kan revideres etter behov innenfor kommunestyreperioden.

2. Kommunens plansystem

Bærebjelken i det kommunale plansystemet skal være kommuneplanen (KP). Det er et lovpålagt krav at kommunen skal ha en samlet kommuneplan bestående av både en samfunnsdel med handlingsdel (KPS) og en arealdel (KPA), jf. plan- og bygningslovens § 11-1.

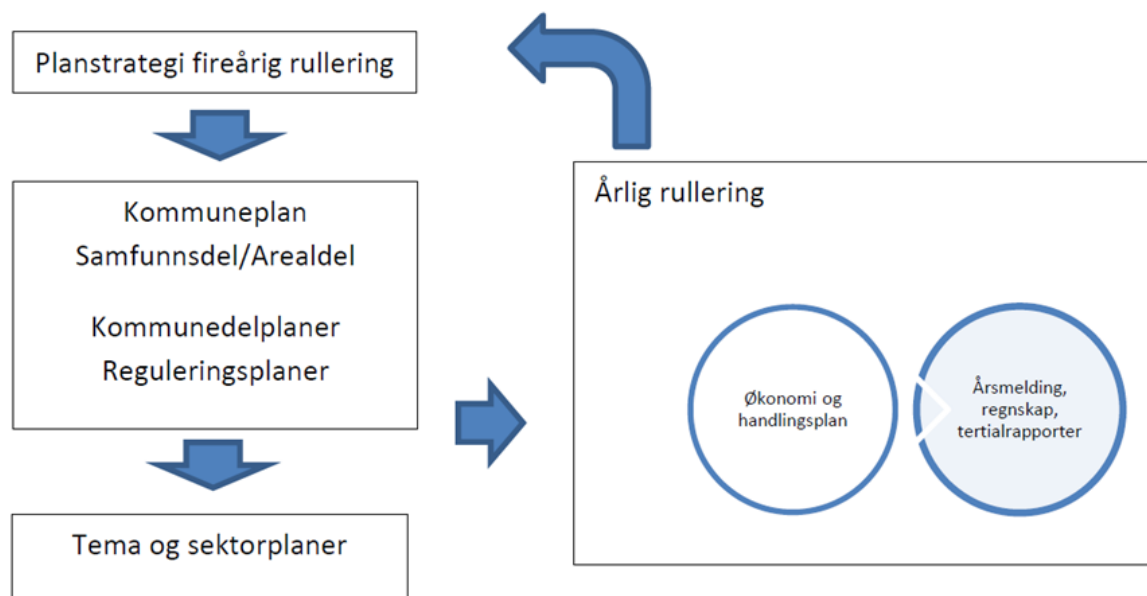
Kommuneplanens samfunnsdel er det politiske avtrykket i kommunen og del av kommunens overordnede styringsverktøy sammen med arealdelen, og skal legge føringer for disponeringer og prioriteringer av arealbruk. Denne skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon.

Handlingsdelen skal angi hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og skal revideres årlig. Handlingsdelen gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planlegging og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

Kommuneplanens arealdel skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk. Arealplanen skal omfatte hele kommunen, og vise sammenhengen mellom fremtidig samfunnsutvikling og arealbruk.

Balsfjord kommune vedtok samfunnsdel til kommuneplanen 26.09.2018 for perioden 2018-2030, og arealdel til kommuneplanen 21.09.2011 for perioden 2011-2023.

I kommunens plansystem inngår også **kommunedelplaner** for bestemte geografiske områder (areal) eller samfunnsområder (temaer eller virksomheter).

Figuren viser planstrategi i sammenheng med kommunens planer og økonomi og handlingsplan

Tabellen nederst i dette dokumentet gir en oversikt over planstatusen på et utvalg av planer i kommunen; planer etter plan- og bygningsloven, temaplaner og sektorbaserte planer. Det er ikke redegjort for reguleringsplaner. For oversikt over reguleringsplaner, vises det til kommuneplanens arealdel.

3. Erfaringer

3.1. Erfaringer fra foregående kommunestyreperiode

Kommunal planstrategi 2016-2019 ble sist revidert av kommunestyret i 2019. I planstrategien valgte man å prioritere både overordnede planer (kommuneplanens samfunnsdel, arealdel og delplaner), samt større reguleringsplaner (sentrumsplaner) for tettstedene Storsteinnes, Nordkjosbotn og Meistervik. Senere i perioden kom man frem til at arbeidet med sentrumsplanene for de tre tettstedene skulle avvendes til ny arealdel var kommet på plass.

Man hadde som utgangspunkt at arealdelen fra 2011 skulle revideres med vedtak innen 2. halvår i 2018. På grunn av kapasitetsmangel kom ikke arbeidet i gang før mot slutten av perioden, og har så fortsatt inn i inneværende periode, med forventninger om vedtak av i løpet av 2022.

Rullering av kommuneplanens samfunnsdel var høyt prioritert i forrige kommunestyreperiode, som også fremgår i planstrategien for 2016-2019. Denne planen var ferdig utarbeidet og vedtatt i 2018.

3.2. Erfaringer med gjeldende kommuneplaner

3.2.1. Kommuneplanens samfunnsdel

Etter at samfunnsdelen i kommuneplanen kom på plass i 2018, har kommunen med større sikkerhet visst hvilken retning man ønsker at utviklingen skal gå. Samfunnsdelen setter klare føringer for Balsfjord kommune og gir positivt utslag for kommunens øvrige planlegging. Samfunnsdelen legger et godt utgangspunkt for rullering av kommuneplanens arealdel.

3.2.2. Kommuneplanens arealdel

Gjeldende kommuneplanens arealdel for Balsfjord kommune ble vedtatt i september 2011. Målet med planen er å skape forutsigbarhet og klare retningslinjer for beslutninger. Dette er ressursbesparende for kommunen, og gjør saksbehandlingen enklere.

I områder som ikke har vært veldig omdiskuterte har dette gitt det resultatet man håpet. Dette gjelder i de regulerte boligfeltene, og områder avsatt til næring for eksempel. Her er det gitt klare føringer om hvordan arealene skal disponeres, og hva de skal brukes til.

Det har imidlertid vært utfordrende med bestemmelser knyttet til spredt boligbygging, samt bruk og omdisponering av områder satt av til Landbruks-, natur- og friluftsføremål samt reindrift (LNFR). Etter at arealplanen ble vedtatt har imidlertid søknader om spredt hyttebygging gått ned. Dispensasjonspraksisen er tydelig i forhold til egne bestemmelser knyttet til arealdelen, men de dispensasjons sakene som blir behandlet av kommunen er som regel tidkrevende. Saker tilknyttet arealbruk utgjør en vesentlig del av saksmengden til formannskapet.

Tilbake i 2014 avdekket man at gjeldende arealplan fra 2011 ikke svarer til behov- og etterspørsel for sentrumsnære arealer til boligformål særlig i Nordkjosbotn-, Storsteinnes- og Meistervik-området.

Det er lite tilgjengelige arealer til boligbygging i tettstedene der det også er størst etterspørsel etter boliger. Områder lettest tilgjengelig for boligbygging i tilknytning til eksisterende tettsteder er som regel landbruksområder. Situasjonen for områder avsatt til næring er relativt likt, der tilgjengelige arealer stadig minker. Disse utfordringene kommunen forsøker å gjøre noe med i pågående rullering av arealdelen ved å avsette større arealer til «sentrumsformål» rundt de tre tettstedene, og arealer til næringsformål i området ved Stormoen.

Balsfjord kommune har svært begrenset kapasitet til arbeid med overordnede planer og svakest er kapasiteten til arbeid med kommuneplanene. Dette har vist seg i arbeidet med ny kommuneplans arealdel. Kommunen har leid inn ekstern konsulentkapasitet for ferdigstillelse av planen.

4. Politiske føringer for inneværende kommunestyreperiode

4.1. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023

Regjeringen legger hvert 4. år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging i henhold til plan- og bygningsloven § 6-1. Formålet er å formidle nasjonal politikk tydelig for å sikre effektiv planlegging til beste for innbyggerne.

For perioden 2019-2023 er fokuset på følgende hovedutfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning

- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

4.1.1. FNs bærekraftsmål

FNs 17 bærekraftsmål skal i innværende kommunestyreperiode være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Det betyr at bærekrafts-målene skal inkluderes i samfunns- og arealplanlegging, og omfatter alle sektorer i kommunen. De 17 målene er:

4.1.2. Grunnleggende føringer

I tillegg til FNs Bærekraftsmål er Barnekonvensjonen, Folkehelseprinsippet og Klimatilpasning grunnleggende elementer som skal inngå som ryggraden i alt kommunen gjør. Bevisste valg innenfor grunnleggende føringer vil skape et godt samfunn for alle innbyggere.

4.2. Regionale føringer og utviklingstrekk

4.2.1. Regional planstrategi for Troms og Finnmark 2021-2024.

Troms og Finnmark fylkeskommune utarbeider sin planstrategi mer eller mindre parallelt med det arbeidet som skjer i kommunene. Dette gjør at man ikke får en direkte sammenheng mellom fylkets prioriterte planarbeid og kommunenes. Ut fra deres kunnskapsgrunnlag kan vi lese hvilke hovedområder fylket vektlegger og setter fokus på. Her er kunnskapsgrunnlaget delt i tre kapitler:

1. Senterstruktur og kommunikasjon
2. Bolyst og levekår
3. Kompetanse, verdiskaping og naturressurser.

Balsfjord kommune har noen betraktninger om hvilke områder fylkeskommunen kan bidra til et sterkere overordnet fokus hvor planleggingen skjer på tvers av kommunene. Innenfor arealplanlegging er det viktig å tenke kommuneovergrepene i forhold til eksempelvis reindrift, landbruk og beitebruk og klimautfordringer, i tillegg til prosesser med opprettelse av interkommunale skuterløyper.

4.2.2. Regionale planer og strategier for Troms og Finnmark

- Regional plan for landbruk i Troms 2014-2025
- Klima og energistrategi for Troms 2015-2025
- Regional transportplan for Troms 2017-2029
- Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfiske 2016-2027
- Regional plan for Handel og service i Troms 2016-2025
- Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028
- Regional forvaltningsplan 2022-2027 for Troms og Finnmark vannregion og Norsk-finsk vannregion
- Regional plan for reindrift 2018-2030

4.3. Interkommunalt plansamarbeid

Mange utfordringer kjenner ikke kommunegrensene, og er like for nabokommuner. I slike tilfeller bør kommunene søke sammen for å oppnå fordeler gjennom å samle kompetanse og ressurser. Et konkret eksempel er klimautfordringer som stiller nye krav til kommunene, samt reindrift og kystareal. Her vil utfordringene være like, og det kan ligge til rette for gode samarbeidsprosjekter. Balsfjord kommune er åpen for interkommunale samarbeid og ser på muligheten for samarbeid om planarbeid. Det er ei pågående utredning om interkommunalt plankontor for overordnet planarbeid, sammen med Målselv, Bardu, Sørreisa og Dyrøy.

Kystsoneplan

Balsfjord, Karlsøy og Tromsø kommuner har sendt planforslag til revidert plan ut på høring- og offentlig ettersyn desember 2021 til februar 2022.

Byregionprosjektet 2018-2022

Byregionprosjektet, som er et samarbeidsprosjekt mellom Balsfjord, Karlsøy, Lyngen, Storfjord og Tromsø (Tromsøregionen), som startet opp i 2014 og ble vedtatt i 2018.

Interkommunale skuterløyper

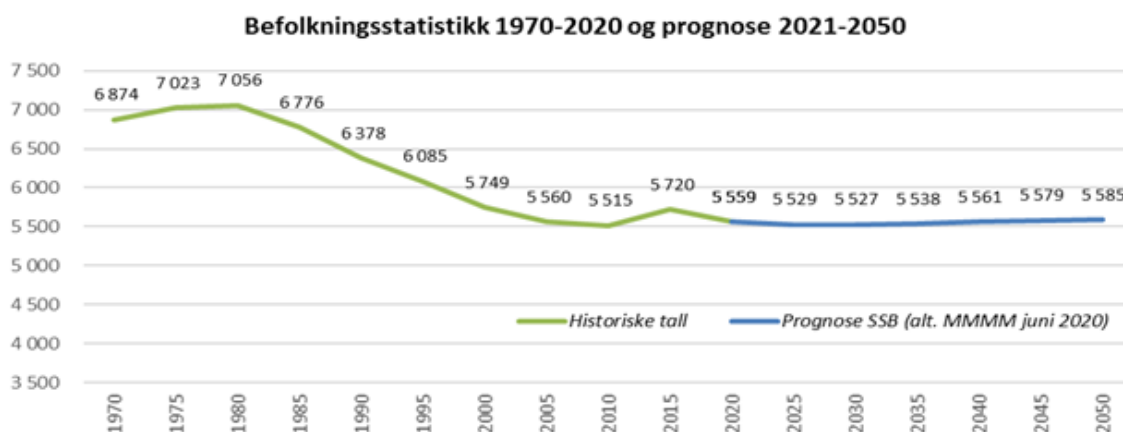
Dersom det skal etableres flere skuterløyper enn Finndalsløypa, er det som naturlig å samarbeide om interkommunale skuterløyper. Dette for å få til lengre og mer hensiktsmessige løyper.

5. Kunnskapsgrunnlag, utviklingstrekk og utfordringer

5.1. Demografi og bosetning

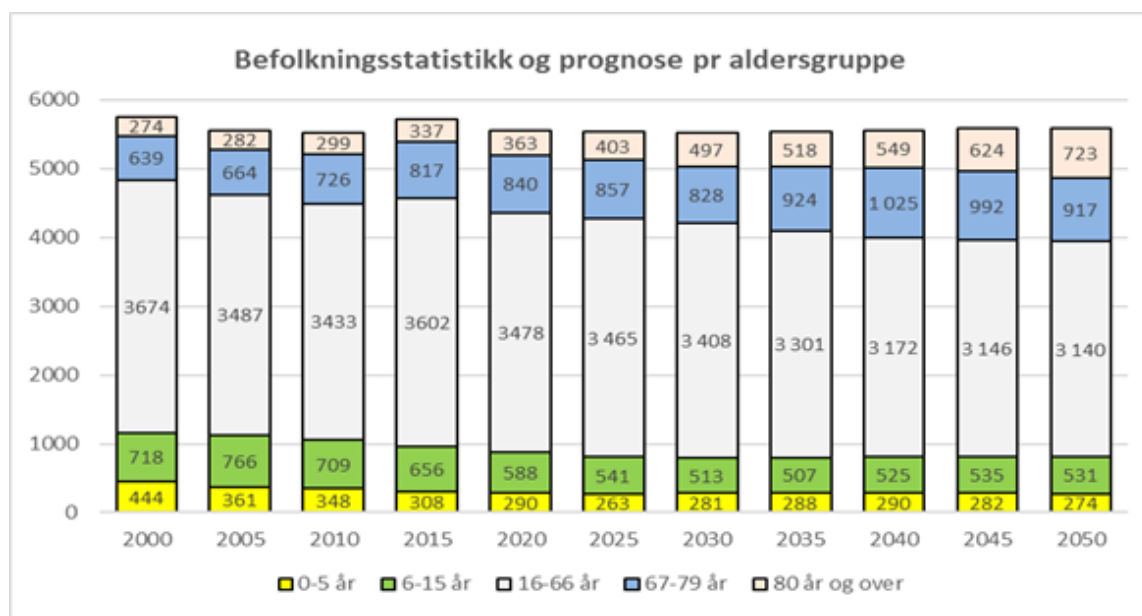
5.1.1. Befolkningsutvikling

Hovedtrekket i befolkningsutviklingen er at det var en lang nedgangsperiode i folketallet fra 1980 frem til 2008, og at det deretter har stabilisert seg rundt ca. 5 550 innbyggere de siste tjue årene. Siste befolkningsprognose fra Statistisk sentralbyrå (SSB) tilsier at folketallet skal ligge stabilt fremover.

Figur 1: Folketallsutvikling 1970-2020 og prognose frem til 2050 (SSB prognosealternativ MMMM 2020).

Bak de stabile tallene for samlet folketall de siste 20 år og i prognosene fremover skjuler det seg imidlertid store endringer i *sammensetningen*. Dette er synliggjort i figuren nedenfor.

Figur 2: Utvikling pr aldersgruppe 2000-2020 og prognose frem til 2050 (kilde: (SSB prognosealternativ MMMM, 2020).

Man ser av figur 2 ovenfor at det har blitt vesentlig færre barn og vesentlig flere eldre de siste 20 år.

Prognosene fremover er naturligvis usikre. SSB-prognosene tilsier fortsatt fødselsunderskudd, netto tilflytting og samlet sett stabilt folketall, men fortsatt store endringer i *alderssammensetning*.

Hovedtrenden er økningen i antallet eldre vil fortsette fremover, samtidig som det forventes færre i yrkesaktiv alder. Økningen vil være aller størst i aldersgruppen over 80 år, med fordobling fra 2020 til 2050.

Disse befolkningsprognosene er vesentlig mindre optimistisk enn prognosene fra 2014. Det var da antatt at befolkningen i dag skulle være betydelig høyere enn det den ble. På den annen side har Balsfjord ikke hatt slik *nedgang* som svært mange andre distriktskommuner i landsdelen har hatt de seinere år. Det er nærliggende å koble dette til den næringsutvikling som har vært i kommunen, med nye industriarbeidsplasser som har vært viktig årsak til at kommunen har hatt netto tilflytting.

Befolkningsutviklingen har betydning både for inntektene til kommunen og for etterspørselen av kommunale tjenester. Prognosene gir oss et bilde av hvordan behovet for forskjellige tjenester vil endres over tid. Dersom andelen yrkesaktive samtidig som det blir flere eldre vil det for eksempel kunne bli utfordrende for kommunen å skaffe arbeidskraft til å møte økt etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester.

Statistikken gir et bilde på at de største endringene i de *ynge* aldersgrupper allerede *har vært*, og at det her blir nokså stabilt fremover. Bak denne statistikken kan det likevel ligge endringer i bosettingsmønsteret *internt* i kommunen som tilsier endringer i tjenestetilbudet/lokasjoner. Eksempel på dette er trend med at yngre mennesker gjerne ønsker å bosette seg i tettstedene.

Prognosene for den eldste del av befolkningen er relativt påregnelige, rett og slett fordi man da er i aldersgrupper hvor man vanligvis ikke flytter så mye. Usikkerhet her kan nok heller være om det vil komme mer tilbakeflyttinger av eldre til kommunen enn det som *har vært* tilfelle¹¹, og dermed forsterke hovedtrenden.

Den store forventede økning i de eldste aldersgrupper vil stille økte krav til kommunen, både i forhold til kostnader, prioritering og rekruttering. I og med at eldrebølgen kommer i hele landet vil kampen om fagpersonell innenfor dette området bli ekstra utfordrende, og samfunnet vil neppe kunne tilføre ressurser til sektoren i samme grad som økningen i *antall* eldre. Det vil måtte gjøres en gjennomgang av omfang og sammensetning av de ulike kommunale tjenester (vanlige sykehjemsplasser, korttidsplasser, rehabiliteringsplasser/ forebyggende arbeide, omsorgsboliger, hjemmetjenester mv). Samspelet med frivillige og pårørende og mer bruk av velferdsteknologi vil også bli sentrale element for å møte fremtiden.

5.1.2. Bosettingsstruktur

SSB definerer et tettsted som en hus-samling der det bor minst 200 personer og største avstand mellom bygninger er 50 meter. I Balsfjord er det tre tettsteder som oppfyller denne definisjonen: Storsteinnes, Nordkjosbotn og Meistervik. Tettstedene (som har et areal på 1,8 km²) hadde i 2020 til sammen 28 % av kommunens innbyggere. Utenfor tettstedene bor de øvrige 4150 innbyggerne i små grender, langs fjorder og i dalfører. Per 2019 bodde 26,3 % på landbrukseiendommer. Mer om bosettingsstruktur kan leses i kommuneplanens samfunnsdel kapittel 3.6 (vedtatt i 2018), samt «Kommunebilde for Balsfjord kommune 2020».

Delområde	1999	2009	2019	Endring 1999-2019		Endring 2009-2019	
Malangen	1453	1333	1285	-168	-11,6 %	-48	-3,6 %
Vestre Balsfjord	2536	2457	2578	42	1,7 %	121	4,9 %
Østre Balsfjord	1798	1703	1754	-44	-2,4 %	51	3,0 %
Uoppgitt grunnkrets	.	4	8				
Tettsted							
8131 Storsteinnes	857	937	1056	199	23,2 %	119	12,7 %
8132 Nordkjosbotn	369	378	470	101	27,4 %	92	24,3 %
Resten av kommunen	4561	4182	4099	-462	-10,1 %	-83	-2,0 %
Hele kommunen	5787	5497	5625	-162	-2,8 %	128	2,3 %

Befolkningsutvikling i delområder og tettsteder (SSB, 2019)

5.1.3. utfordringer i forhold til demografi og bosetning

De største utfordringene Balsfjord kommune har per i dag, er på plan- og forvaltningsområdet hvor planverket er mangelfullt og utdatert. Dette hindrer utviklingsarbeid av vekst innenfor alle områder.

Utfordringer:

- Opprettholde folketallet
- Flytting fra kommunens distriktsområder
- Tilrettelegging for næringsaktivitet
- Tilrettelegge for tilflytting
- Nødvendig kvalifisert arbeidskraft

5.2. Langsiktig arealbruk

5.2.1. Landbruk (jord- og skogbruk)

Balsfjord kommune regnes som en av Nord-Norge største landbrukskommuner. I 2021 hadde kommunen 147 søkere om produksjonstilskudd, og det ble søkt om tilskudd for 36 053 daa, hvorav 170 da er overflatedyrka jord og 4299 da er innmarksbeite. Selv om en har opplevd nedgang i antall bruk blir mesteparten av jorden driftet. Den største andelen produksjon i kommunen er melkekyr, sau og geit. Dette medfører behov for store beitearealer.

En opplever stadig press i forbindelse med ønsker om bygging i beiteområder eller på dyrka eller dyrkbar jord. Dette vil være en konstant utfordring for kommunen, og det vil være viktig å styre etter prinsippene i kommuneplanens samfunns- og arealdel.

Eiendommene i Balsfjord er overveiende små og strekker seg fra sjøen og opp mot fjellet, og en driftsenhet består ofte av flere eiendommer. En stor utfordring hos oss er leiejord, da mange leier jord gjennom kortsiktige leieavtaler som gjør at vedlikeholdet av jorden blir minimalt. I tillegg er det problematisk med store avstander fra produksjonssenteret til leiejorden samt at det i noen områder er mangel på tilgjengelig jord. Landbruket er en av bærebjelken i Balsfjord kommune, og er et av grunnlagene for bosettingen i kommunen. Næringen er i dag i endring og opplever store utfordringer.

En hovedutfordring for landbruket er generasjonsskifte og rekruttering. Balsfjord kommune har gjennomført et forprosjekt med dette som fokus. Prosjektet viser at situasjonen er svært usikker med mange gårdsbruk som er gamle og trenger nye driftsbygninger. Årsaker til at det ikke er noen som vil overta gården er økonomi knyttet til store investeringer, finansiering ved overdragelse, lønnsomheten i driften, behov for vedlikehold/nybygg. Årsaker til at det er noen som vil overta gården kan være interesse for gårdsarbeid, tilknytning til plassen, gode oppvekstvilkår og at man kan kombinere gårdsdriften med andre yrker. Forprosjektet er tenkt videreført i landbruksavdelinga.

Landbruket som næring opplever press for at deres driftsarealer ønskes tilbudt og etterspørres til annet formål som bolig, hytte eller næringsareal. Dette har ofte sammenheng med at dette er lett tilgjengelige og opparbeidede arealer. For kommunen er utfordringen arealknapphet og at det dermed gjerne oppstår arealbrukskonflikter. Det er behov for videre avklaring og utarbeiding av en mer helhetlig og langsiktig arealbruksstrategi.

I 2014 var det 162 jordbruksforetak i kommunen, i 2020 var dette redusert til 147. Jordbruksarealer i drift var i 2014 på 40.170 daa og i 2020 på ca. tilsvarende. I kommunen er det ca. 1000 skogseiendommer over 25 daa. Det finnes flere foretak i tilgrensende næringer; ca. 5-10 trebrukende bedrifter, 3-5 bedrifter innenfor «Grønt reiseliv», 5-10 produsenter av lokalmat og 1-5 «Inn på tunet». I Balsfjord er det to godkjente «Inn på tunet»-gårder som tilbyr velferdstjenester som avlastning og aktivitetstilbud.

Det er stort potensiale for å utnytte landbrukets ressurser i tjenesteproduksjonen innen oppvekst og helse/omsorg i større grad enn det som gjøres i dag. Næringsutøvere vil normalt være avhengig av langsiktig forutsigbarhet dersom slike tilbud skal tilpasses øvrig virksomhet på gården. Kommunen har utfordringer innen både oppvekst og helse/omsorg der «Inn på tunet» kan være et godt forebyggende supplement med et godt folkehelseperspektiv.

Kravet til løsdrift i fjøs slår inn fra 2024. Kommunen står da i fare for å miste uforholdsmessig mange melkeproduksjonsbruk. Med tanke på denne utfordringen bør man gjøre vurderinger og planlegge hvordan det best kan løses.

Av kommunens totale areal er ca. 45 % skogkledd. Det produktive arealet er ca. 500 000 daa og det drivbare ca. 400 000 daa. Uttaket er på 10-20 % i forhold til den årlige tilveksten. Hovedutfordringen er å skape næring av skogressursene. På de aller fleste eiendommene skjer et virkes-uttak langt mindre enn det som er forsvarlig bærekraftig. Utviklingen av et mer aktivt skogbruk har vært begrenset på grunn av liten tilgang på hogstmoden furu- og granskog. Den mest omfattende granplantingen foregikk på 1960-tallet noe som betyr at vi vil ha mye hogstmoden gran i 2050.

Som for så mange andre kommuner er også Balsfjord preget av gjengroing. Omlegginger og strukturendringer i landbruket har ført til stadig mindre bruk av utmarka.

Utfordringer innenfor næringen:

- Rekruttering til landbruksnæringen
- Tilrettelegging og gjennomføring av generasjonsskifter i landbruket
- Ivaretagelse av nødvendig driftsareal
- Tilrettelegging fra kommunens side, med tanke på inn på tunet
- Kravet til løsdrift i fjøs fra 2024.

5.2.2. Reindrift

I Balsfjord er hele kommunens areal innenfor det samiske reinbeiteområde, der reinbeitedistriktene Mauken-Tromsdalen og Lakselvdal-Lyngsdal, samt den svenske samebyen Könkämä, opererer innenfor kommunens grenser.

Reindriftnæringens beitearealer omfatter en stor del av utmarksarealene i kommunen, noe som har stor innvirkning på kommunens arealforvaltning. Det er derfor viktig i å inkludere reindrifthsynet og ha kontakt med reindriftnæringen i alle planer og enkeltsaker hvor denne kan berøres. Berørte reinbeitedistrikter er selvstendige høringsinstanser og skal ha de saker som berører reindriften på høring. Det er også en konsultasjonsplikt som må ivaretas. Denne skal sikre at samiske interesser kommer tidlig inn i prosessene.

Reindrift er ikke stor sammenlignet med jordbruket, men vil også ha et potensiale for utvikling, som en selvstendig næring, eller i samarbeid med andre næringer (f.eks. turisme og reiseliv). Turisme og reiseliv er næringer som er voksende i kommunen.

I arbeidet med kommuneplanens arealdel har en forsøkt å legge rammer som sikrer reindriften forutsigbarhet for deres næringsvirksomhet. Flytt-leier er avmerket som hensynssone i plankartet, men erfaringer viser at det er andre områder som også må tas hensyn til knyttet til reindrift. Dette kan være beiteområder og kalvings-områder f.eks.

I kommunen er det nødvendig å styrke kunnskapen om reindriftas behov og faktiske krav i henhold til lovverket. Ved å styrke kunnskapsgrunnlaget i kommunen vil vi lettere kunne formidle konkret og tydelig informasjon videre til innbyggere, utbyggere og alle andre som har interesser i områder påvirket av reindrift. Manglende kunnskap om hva reindrift faktisk trenger av arealer, og hvordan næringen drives kan være et grunnlag for mulige konflikter og misforståelser.

Arbeidet med regional reindriftsplan er i gang på fylkesnivå. Arbeidet er viktig, da det vil være med på å øke kunnskapsnivået på reindrift i kommunen.

Utfordringer i næringen:

- Reindrift er en arealkrevende næring, reindriftas interesser kommer ofte i konflikt med andre interesser ettersom så å si hele kommunen berøres av arealer knyttet til reindrift.
- Bidra til utvikling av næringen, gjerne i samarbeid med turisme og reiseliv.
- Øke kunnskapsgrunnlaget for problemstillinger knyttet til ulike aspekter ved reindriftsnæringen.

5.2.3. Kyst-/strandsone

Strandsonevernet har som målsetning å ivareta allmenne interesser og unngå uheldig nedbygging langs sjøen. Balsfjord kommune har ivaretatt hensynet til strandsonen i kommuneplanens arealdel. En har slått fast at langs fjordene våre er veien en naturlig byggegrense der den er nærmere sjøen enn 100 meter. I tillegg er det tillatt noe utbygging i strandsonen der dette var tilrådelig opp mot formålene med strandsonevernet.

Det pågår per 2022 [revisjon av felles interkommunal kystsoneplan](#) for Balsfjord, Karlsøy og Tromsø kommuner. Kystsoneplanen er kommuneplanens arealdel for sjøområdene med tilhørende strandsone.

Utfordringer:

- Byggegrenser ved ønske om utbygging i kyst- og strandsone.
- Allmennhetens tilgjengelighet til sjø.
- Tilrettelegging for bærekraftig vekst i fiskeri- og havbrukssektoren, reiseliv og sjøtransport, samtidig som dette skal avveies mot miljø- og klimahensyn og andre samfunnsinteresser.
- Økende konkurranse om arealene og interessekonflikter.

5.2.4. Transport og infrastrukturutbygging

Vegnettet i Balsfjord er tredelt mellom stat, fylkeskommune og kommunen som eiere. Kommunen er en gjennomfartskommune med E6 og E8 nordover og sørover samt mot Tromsø. Kommunen drifter selv 100 km kommunal vei.

Standarden på det kommunale veinettet varierer, og tilstanden er best i sentrumsnære strøk. Av de 100 km har ca. 64 km fast dekke, mens resten er grusvei. Etterslepet på vedlikehold er estimert til 49 mill. etter et ambisjonsnivå som omfatter utbedring av alle veg-elementer som er vurderte å være i dårlig teknisk tilstand. En mer omfattende utbedring er estimert til 98 mill.

Flere veiprosjekter er i planleggingsfasen. Rya-forbindelsen ble åpnet høsten 2011 og har utløst større trafikk mellom Tromsø og Balsfjord. En videre utbedring av E8 gjennom Lavangsdalen vil også være et viktig prosjekt som vil bidra til større trafiksikkerhet på en fortsatt ulykkesbelastet strekning. For ny E6 fra Nordkjosbotn til Storfjord grense er endelig trase valgt, og detaljregulering

vedtatt. Prosjektet er med i Nasjonal transportplan (NTP) 2023 til 2029, og det forventes oppstart av bygging i løpet av valgperioden (til NTP).

Balsfjord kommune har dypvannskai på Bergneset. Antallet anløp øker og en hadde i 2020 omlag 580 anløp. Dette fører til kapasitetsutfordringer for å kunne yte god lasteeffektivitet, logistikk og service. Planarbeid med reguleringsplan for Bergneset er ferdigstilt, og det planlegges utvidelse av havneområdet med ny kai. Når Kystsoneplanen vedtas, kan arbeidet med finansiering for utvidelse av området starte.

Ny 420 kV-linje fra Ofoten til Balsfjord er ferdigstilt. Dette gir en positiv effekt for sikring av strømforsyningen i regionen og mulighet for etablering av kraftkrevende virksomhet.

Det er en nødvendighet at Balsfjord kommune har en oppdatert trafiksikkerhetsplan for å kunne motta TFTU- midler. Dette gir Balsfjord kommune en mulighet til å få gjennomført mindre trafiksikkerhetstiltak med fylkeskommunale midler.

Utfordringer:

- Etterslep på veivedlikehold av de kommunale veiene.
- Gang og sykkelveier i sentrumsområder
- Utbygging av ny kai på Bergneset

5.3. Folkehelse og levekår

5.3.1 Folkehelse

Kommunen har utarbeidet en plan for folkehelse 2014 – 2018. Folkehelseplanens visjon var «sammen om god folkehelse», som bygger på å utvikle gode levekår, redusere skader og ulykker, fremme livskvalitet, utjevne sosiale og helsemessige ulikheter, skape gode fellesskap i lokalsamfunnet. Tiltak er å legge til rette for fysisk aktivitet, friluftsliv, idrett, sosial aktivitet, samt arenaer med lavterskel tilbud. Sunn livsutfoldelse i skoler og barnehager. Det er ikke krav til egen plan for folkehelse, men kommunen skal utarbeide en helsetilstandsrapport som skal gi grunndata for andre planer.

5.3.2. Temaplan for «fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, 2021- 2024»,

Ny temaplan for «fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, 2021- 2024», vedtatt i Kommunestyre 2021. I denne plan er visjon «litt aktiv, hver dag, hele livet». Handlingsplanen har tiltak relatert til folkehelse, friluftsliv, idrett og tiltak i regi av lag og foreninger i kommune. Denne plan legger også føringer for søknader om spill/tippemidler for lag og foreninger.

5.3.3 Temaplan for å inkludere barn og unge i lavinntektsfamilier, 2021- 2025.

Planen skal bidra til å styrke innsats rettet mot barn og unge som lever i familier med vedvarende lavinntekt. Barn og unge i kommunen skal bli inkludert og gis mulighet til å delta på viktige arenaer i oppveksten, og utvikle seg og skape et godt liv uavhengig av bakgrunn og familieøkonomi. Tiltak skal omfatte alle barn og unge i kommunen

5.3.4. Plan leve hele livet. 2022-2026.

Planen omtales som en reform for innsats for eldre. Reformens mål er å bidra til å skape et mer aldersvennlig lokalsamfunn. Alle eldre skal gis mulighet for gode hverdager også når helsa svikter. Eldre skal gis økt livskvalitet og trygghet i hverdagen. Alle sektorer har virkemidler for å fremme et

aldersvennlig samfunn, som skal medvirke til at eldre kan delta, ha reell medbestemmelse, leve aktive liv, og bevare sin selvstendighet så lenge som mulig. Målgruppe er alle eldre over 65 år, både hjemmeboende og de som har fått plass på sykehjem.

Kommunens plan for Leve hele livet har flere strategier og forslag til tiltak som skal sees i sammenheng med flere planer i kommunen, inklusiv ny helse og omsorgsplan.

5.3.5 Friskliv og folkehelse

Kommuneoverlegen er tillagt ansvar for samfunnsmedisinsk arbeid innen folkehelse, smittevern, beredskap, og medisinsk faglig rådgiving. Kommunen har ikke egen stilling som koordinator for folkehelse. Kommunen har 50 % stilling som frisklivsveileder tilknyttet fysioterapitjenesten, som gir tilbud til personer 18-67 år som har behov å endre levevaner relatert til livsstilssykdommer, eks. innen diabetes type 2, hjerte-kar, overvekt, kols, høyt blodtrykk mv. Frisklivstrening er tilbud i grupper og individuelt.

Arbeid med folkehelse er områder som skal ivaretas i hele organisasjonen. Folkehelsearbeid skal være retningsgivende i alle virksomheter og planarbeid i kommunen.

5.3. 5. Kort om befolkningens helsetilstand og levekår

Det pågår arbeid med å ferdigstille en oversikt over befolkningens helsetilstand i kommunen, jf. folkehelseloven (§ 5). Oversikten skal gi grunnlag for tilstand og data som skal brukes i planarbeid. Det utarbeides en årlig folkehelseprofil fra Folkehelseinstituttet (FHI), som en tilstandsrapport innen folkehelsen. [Folkehelseprofilen 2020](#) har tatt utgangspunkt i FN's bærekrafts-mål. Fokuset er på sosial bærekraft som defineres med følgende kriterier:

- Tilhørighet
- Trygghet
- Tilgang til bolig, arbeid og lokale tilbud
- Tillit til mennesker og myndigheter

Folkehelseprofilen viser at andelen over 45 år som bor alene er høyere enn i landet som helhet og vi har en høyere andel som ikke er i arbeid eller utdanning i aldersgruppen 16- 66 år. Flere bor i husholdning med lav inntekt enn i landet som helhet, men høyere enn fylket. Levealderen for kvinner er litt lavere enn landet forøvrig.

Færre gjennomfører videregående skole enn landsgjennomsnittet. De unge er mindre fornøyd med lokalmiljøet og skolemiljøet enn landet for øvrig. Derimot er de unge fornøyd med foreldrene sine.

Livsstilssykdommer er et økende problem i samfunnet generelt. I Balsfjord er i hovedtrekkene for folkehelsen ikke vesentlig dårligere enn ellers i landet. Livsstil faktorer relateres særlig til kosthold, lite fysisk aktivitet, røyking, alkohol/andre rusmidler. Folkehelseprofilen viser til at kommunen har en noe høyere andel enn landet som har overvekt og litt høyere andel enn landet med muskel og skjelettplager. Hjerte/kar sykdommer og hudkreft er derimot lavere enn landet for øvrig.

Oppvekstbarometeret for Balsfjord viser en litt lavere andel (enn landet for øvrig) som er fornøyd med helsa si, og en litt høyere andel som angir psykiske helseplager enn landet. De unge har lavere andel fysisk aktivitet enn landet, og har flere timer skjermtid enn landet. Noen flere unge har vært beruset av alkohol enn landet, hvor andelen stiger de siste år i videregående skole.

Balsfjord kommune skiller seg noe ut med noe høyere andel unge uførepensjonister. Det er også flere enslige eldre over 80 år i vår kommune i forhold til regionen og landet. Kommunen har hatt lavere andel innvandrerbefolkning enn regionen og landet for øvrig.

Balsfjord kommune skiller seg noe ut med forholdsvis lav andel innbyggere med høyere utdanning. Dette kan ha bakgrunn i mange primærnæringer og næringsliv i kommunen med få høykompetanse arbeidsplasser.

Utfordringer:

- Høy andel eldre krever utbygd helse- og omsorgstjenester med tilhørende bemanning.
- Flere enslige eldre, og høyere antall unge uføretrygdede
- Noen høyere forekomst av overvekt
- Øke trivsel i skolen og skolemiljø
- Få flere til å velge fysisk aktivitet, særlig unge og voksne.
- Tilrettelegge organisert aktivitet for de med fysiske og psykiske nedsatte funksjonsevner og de gruppene som av ulike grunner lever et passivt liv.
- Jobbe videre med å tilrettelegge for utbygging av idrettsanlegg, turløyper og friluftsområder.
- Ferdigstille helsetilstandsrapporten

5.4. Helse og omsorg

Befolkningens helse er blant samfunnets viktigste ressurser, og å ivareta innbyggernes helse er en viktig oppgave for kommunen som tjenesteyter. Som samfunnsutvikler er det viktig at kommunen jobber mot å redusere helseutfordringer, og utjevne levekårsforskjeller, og tilrettelegge fro forbyggende arbeid.

5.4.1. Nasjonale føringer og endringer- forsvarlighet og utvikling

Samhandlingsreformen har medført at pasienter skrives rakere ut fra spesialisthelsetjenesten, og nasjonale føringer er at flere helseoppgaver og tiltak skal koordineres og ivaretas i kommunene. *Kommunen har tjenesteavtaler med Helse Nord /UNN som blant annet omhandler samarbeid, innleggelse og utskrivelse fra sykehus, samt forebygging, og kompetanse. Det kreves også kommunal innsats på rehabilitering og habilitering, samt tilrettelagte aktiviteter og dagtilbud for god helse og trivsel og mestring i hverdagen.*

For å gi forsvarlige helse- og omsorgstjenester kreves det god kompetanse, og det er utfordrende å rekruttere og beholde sykepleiere, helsesykepleiere, vernepleiere, psykisk helsearbeidere, psykolog, leger, men også tilstrekkelig antall helsefagarbeidere, helsesekretærer og annet helsepersonell. Kommunen har også behov personell med videreutdanningskompetanse innen kreftomsorg og lindrende behandling, psykisk helse/rus og sammensatte diagnoser. I 2020 ble det iverksatt rekrutteringstiltak for sykepleiere. Det er fremdeles behov for å rekruttere sykepleiere og det er behov å vurdere om ordningen skal omfatte flere utdanningsgrupper innen helsetjenestene.

Det er en utfordring at alderssammensetningen endrer seg mot stadig flere eldre, og at kommunen vil kunne få færre innbyggere for å løse de kommunale oppgavene Dette påvirker også behov for innsats for å rekruttere og beholde personell med kompetanse.

Kommunen har i liten grad utviklet og tatt i bruk nye velfredsteknologiløsninger for å effektivisere og legge til rette for at flere kan bo i egne boliger så lenge som mulig. Kommunen har en økende andel

eldre befolkning og det påvirker etterspørsel etter hjemmetjenester, sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Kommunen har nyere omsorgsboliger i Kvienskogen/Nordkjosbotn, Storsteinnes og i Meistervik. Det er venteliste på boliger særlig på Storsteinnes, men også i Nordkjosbotn. I Laksvatn er der flere ledige omsorgsboliger.

Flere yngre personer med ulike tilstander/diagnoser har behov for bolig tilknyttet helse- og omsorgstjenester. Det er behov for innsats og *tilbud til personer med rusutfordringer*, psykiatriske tilstander og rus- og psykiske lidelser (ROP). Flere har utfordrende og truende atferd og det er behov for god kompetanse for å bistå med helsehjelp og bistand som sikrer forsvarlige tjenester og arbeidsforhold.

Kommunen har ikke utarbeidet en overordnet plan for helse- og omsorgstjenester, men har flere mindre temaplaner innen helse- omsorg hvor det er behov for revidering. Det må utarbeides en overordnet plan for helse og omsorg, som gir valg av retning og utvikling for kommunens fremtidige tjenester innen helse og omsorg. Oversikten over utarbeidelse og revidering av planer finnes i tabell bakerst i dette dokumentet.

Det pågår arbeid med revidering av kommunens kompetanseplan innen helse og omsorg, som ferdigstilles innen kort tid.

5.4.2 Legetjenesten og legevakt

Legetjenesten i kommunen har vært stabil, men det er nå fremkommet behov for økt lokal innsats for å ivareta stabil drift videre. Tromsø kommune vedtok en lokal tiltakspakke for å bedre fastlege-tilbudet, som påvirket konkurransen om leger, samtidig er der en nasjonal fastlegekrise hvor det også vil avklares flere nasjonale tiltak.

Kommunen har to legekantor ett på Storsteinnes og ett i Meistervik. Kontoret på Meistervik har vært stengt det siste tid på grunn av av rekrutteringsutfordringer av hjelpepersonell, og prioritering av oppgaver som følge av Covid-19 pandemien fra mars 2019. Balsfjord kommune har interkommunal legevaksordning sammen med Storfjord kommune, og der er behov for å vurdere bemanning med sykepleiere for å sikre god tjeneste, og redusere alenetid for leger på vakt. Kommunen er med i et interkommunalt samarbeid med flere kommuner om nødnett og legevaktstelefon, der Tromsø kommune er vertskommune.

5.4.3 Barn og unge og familier.

Helsestasjons- og skolehelsetjeneste har hatt utfordringer med å rekruttere og beholde helsesykepleiere. Det utdannes for få helsesykepleiere i landet og kommunen er også her i i konkurranse med andre arbeidsgivere. Kommunepsykologstillingen har vært tilsatt i 1,5 år, men har fra 2021 hatt rekrutteringsutfordringer også her.

Bedre tverrfaglig innsats (BTI): Det er utviklet en modell for samhandling, tidlig innsats for å bistå barn og unge som har utfordringer. Modellen tydeliggjør ansvar og beslutning for tjenester og tiltak fra ulike fagtenester som kan iverksettes når de blir oppmerksom eller bekymret for et barn/ungdom.

Ny lov om barnevern iverksettes fra år 2022, og gir kommunen større ansvar for tiltak og økonomisk dekning av kostnader ved tiltak. Det kreves også fokus på forebyggende tiltak i tjenester som møter barn og unge og familier. Det må utarbeides en plan for forebyggende arbeid, med fordeling tiltak og oppgaver i tjenestene. Ved ny barnevernreform får kommunen også ansvar for opplæring, rekruttering og oppfølging av fosterhjem.

Utfordringer:

- Venteliste for omsorgsboliger, særlig i Storsteinnes og Nordkjosbotn
- Rekruttering av helsepersonell til helse- og omsorgssektoren, flere fagområder
- Beholde god allmennlegetjeneste, samt legevaktsentral.

5.4.1. Universell utforming

Det er et nasjonalt mål at alle offentlige bygg skal ha universell utforming innen 2025. Alle nye prosjekter oppfyller krav om universell utforming og kommunen har også fortløpende utbedret eksisterende bygningers tilgjengelighet når behovet har oppstått grunnet brukere eller i forbindelse med annen renovering/ombygging. Krav om universell utforming i alle offentlige bygg vil likevel i seg selv gi økt investeringsbehov i perioden fremover.

Universell utforming skal legges til grunn i planleggingen for å gjøre samfunnet tilgjengelig for alle, og for å forhindre diskriminering av enkelte grupper.

Kommuneplanens arealdel 2011-2023 (vedtatt i 2011) har ivaretatt hensynet til universell utforming med en bestemmelse hvor det stilles krav til fysisk utforming av arealer, dette forutsettes videreført ved revidering av planen.

Utfordringer:

- Sikre god medvirkning og tiltak som bidrar til at innbyggere med behov for hjelp kan bo i egne hjem så lenge som mulig til tross for sykdom, alder etc.
- Sikre at rådene og berørte organisasjoner aktiviseres i medvirkningsprosessen.
- Kartlegging med utfordringer kommunen står overfor med hensyn til universell utforming, likestilling og mangfold.

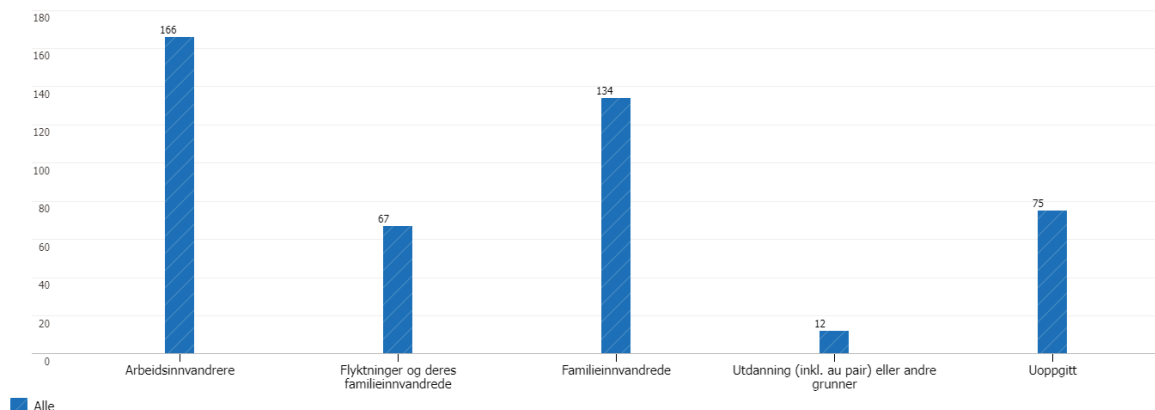
5.5. Integrering og mangfold

Kommunen tar del i det nasjonale arbeidet med å bosette flyktninger med beskyttelsesbehov.

Balsfjord kommune startet med bosetting av 20 flyktninger i 2015. Det er vedtatt bosetting av 13 personer i 2021, der det per i dag er bosatt 9 personer. I tillegg er det bosatt 5 personer gjennom familiegjenforening. I 2021 er det 2 årsverk i kommunens flyktningetjeneste.

Vedlagte diagram viser bosettingstall fra 2020. Familiegjenforente kan deles i to grupper; de som kommer som familiegjenforente til tidligere bosatte flyktninger og de som kommer på familiegjenforening med sine norske ektefeller. Vi bosetter generelt svært få personer på familiegjenforening med tidligere bosatte flyktninger, den største gruppa familiegjenforente er de som har fått norsk ektefelle, og ev. deres barn.

Innvandringsgrunn og kjønn

I: Figuren viser innvandrere fordelt etter innvandringsbakgrunn i 2020 i Balsfjord. Kilde: SSB, sist målt: 01.01.2020

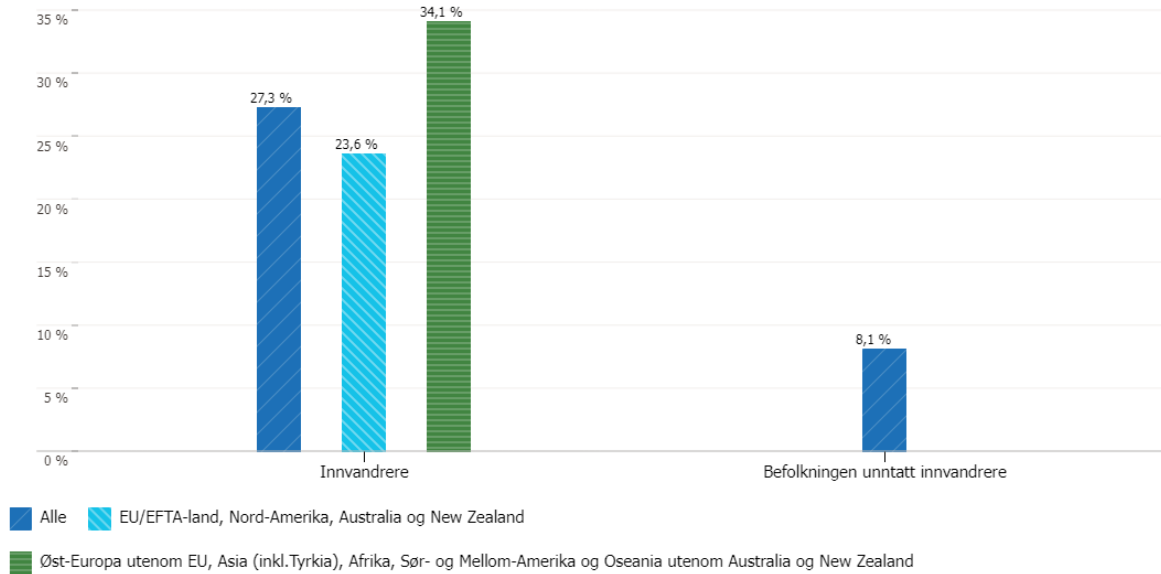
Bosettingsprosjektet vil bidra til en befolkningsøkning kommunen, og også til økt etterspørsel etter kommunale tjenester som bolig, barnehage-, grunnskole-, voksenopplæring- og helsetjenester.

Balsfjord kommune har tjenester med kompetanse på integrering og bosetting, og søker faglig samarbeid med nabokommuner og nettverk ved behov. Kommunens flyktingetjeneste deltar i et nasjonalt fagnettverk, samt et nettverk for flyktingetjenester i Midt-Troms som møtes jevnlig og utveksler erfaringer og tar opp ulike tema etter behov.

Det er en nasjonal utfordring at innvandrere med fluktbakgrunn og kort botid i Norge har lavere sysselsetting enn befolkningen for øvrig. Dette gir også utslag i at flere barn med innvandrerbakgrunn vokser opp i familier med lavinntekt. Det lokale næringslivet i kommunen oppfordres til å se på bosettingen som en ressurs, spesielt produksjonsbedrifter som også i dag benytter mye arbeidskraft fra utlandet. De bosatte får norskopplæring før de er klare for arbeidslivet, som kan være et fortrinn i forhold til arbeidssøkende fra utlandet. Kommunes voksenopplæring og flyktingetjeneste samarbeider også med NAV Balsfjord-Storfjord om kvalifisering og inkludering i det lokale

arbeidsmarkedet.

Personer i husholdninger med vedvarende lavinntekt etter landbakgrunn

Figuren viser andel sysselsatte fordelt etter innvandringsgrunn og kjønn i 2019 i Balsfjord.
Kilde: SSB, sist målt: 31.12.2019

Det er ikke bare flyktninger som bidrar til et kulturelt mangfold i kommunen. Balsfjord kommune er en del av en fler-etnisk historie og geografi i nordområdene. Som urbefolkning og nasjonal minoritet i Norge har samer og kvener blitt viet lite anerkjennelse og oppmerksomhet med egne mål og strategier i tidligere planer. En styrket stilling for samisk identitet, språk og kultur kan være til berikelse for hele Balsfjordsamfunnet, og ikke minst det samiske samfunnet.

Balsfjord kommune er en viktig kommune for samisk kultur. Som en stor reindriftskommune, er det i hovedsak reindriftsnæringa som er mest synlig, men det er også andre aspekter ved det samiske samfunnslivet som er like viktig.

Kommunenes ansvar for å ta hensyn til samiske interesser i planleggingen er styrket de senere år, blant annet i plan- og bygningslovens bestemmelse om sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Det er derfor viktig at dette også synliggjøres gjennom kommunens overordnede planarbeid.

Utfordringer:

- Det er behov for flere tilgjengelige boliger til flyktninger som skal bosettes
- Øke sysselsetting og samfunnsdeltakelse blant innvandrere
- Ivareta og styrke samisk språk, kultur og næringsliv i kommunen

5.6. Oppvekst og utdanning

5.6.1. Barnehage

Balsfjordbarnehagen består av 5 kommunale og 2 private barnehager med til sammen ca. 200 barn. Rammeplan for barnehagesektoren stiller tydelige krav til kvalitet og innhold i barnehagen. Barnehagen skal ivareta behovet for omsorg, lek, danning og læring, og barna skal oppleve

inkludering og mestring. I 2021 kom et nytt kapittel om psykososialt barnehagemiljø i barnehageloven, som skal sikre at alle barn får en trygg og god barnehagehverdag.

Barnehageeier har ansvaret for at barnehagene drives i samsvar med lover og forskrifter. Kommunen har også rollen som barnehagemyndighet, og skal se til at barnehagene drives i samsvar med regelverket. Balsfjord kommune oppfyller krav til bemanningsnorm og pedagognorm i barnehagene, med enkelte dispensasjoner. Barnehagene har utfordringer med rekruttering av kvalifisert personell. Dette gjelder både barnehagelærere og fagarbeidere i barnehagen. Det kan derfor bli en framtidig utfordring å utvikle gode profesjonsfellesskap og kvalitetsutvikling i barnehagene.

Barnehagene i kommunen har gjennom flere år hatt et systematisk nettverkssamarbeid mellom enhetene, spesielt innen kvalitetsutvikling. Kommunen har god barnehagedekning, målt opp mot etterspørselen, og har en desentralisert lokalisering av tjenestene som reflekterer kommunens spredte bosettingsmønster. Et desentralisert tilbud kan være utfordrende med tanke på variasjoner i behovet for barnehageplass, og tidvis usikkerhet om opprettholdelse av tilbud.

Brukerundersøkelser avdekker mangler i bygningsvedlikehold og mangler på uteområdet (lekeapparater og annet). Vedvarende mangel av bygningsvedlikehold, vil tvinge fram vesentlige investeringer på sikt, dersom bygningene skal kunne benyttes til forsvarlig barnehagetilbud.

5.6.2. Grunnskole

Balsfjord kommune har fire kommunale 1-10-skoler med 547 elever. Skolene er lokalisert på Sand, Storsteinnes, Nordkjosbotn og Laksvatn. Skolestrukturen gjenspeiler den spredte bosettingen i kommunen. Opprettholdelse av desentralisert skolestruktur kan av økonomiske hensyn være utfordrende, særlig dersom elevtallsutvikling ved skolene fortsetter med en negativ trend. Det planlegges for tiden bygging av ny skole i Malangen, lokalisert på Mestervik.

Skolen har som oppgave å utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring. Andelen som opplever mobbing i Balsfjord er høyere enn det nasjonale gjennomsnittet, og det pågår et systematisk arbeid for å skape trygge og gode skolemiljø preget av inkludering. Innsatsen er styrket gjennom satsningen inkluderende barnehage- og skolemiljø (IBS). Elevenes skolemiljøplan (ESP) revideres årlig, og MOT skal gjeninnføres i kommunen som tiltak for å styrke sosial læring og trygg klassekultur. Det er også en egen kommunal plan for overgang barnehage-skole.

Det har over år vært en utfordring å rekruttere og beholde kvalifiserte lærere. Som tiltak for å beholde kvalifiserte lærere, er det etablert en egen veiledningsordning for nyutdannede og nytilsatte lærere. Skoleledelsen og lærere på tvers av skolene deltar også i organiserte nettverk, bl.a. rektor-nettverk og faglige nettverk der man samarbeider om skoleutvikling og kollektive etterutdanninger. Balsfjord kommune har også lærere som tar videreutdanning gjennom nasjonal ordning finansiert av statstilskudd til frikjøp eller stipendordning.

Balsfjord kommune ser at det er behov for en overordnet temaplan for oppvekst, som har til hensikt å peke på noen store linjer og perspektiv som skal prege oppvekstsektoren i årene som kommer. En slik plan vil være styrende for kommunens rolle og innsats innen oppvekstområdet. Planen kan gi et bilde av de områder som vurderes som viktigst å utvikle i årene framover.

5.6.3. utfordringer

Utfordringer:

- Rekruttere og beholde pedagoger og fagarbeidere i barnehager og skoler.
- Oppfylle krav til universell utforming av barnehage- og skolebygg og uteområder. For at barn og elever skal være inkludert, skal alle ha lik tilgang på bygninger og uteområder.
- Langt framskredet forfall på enkelte skoler.
- Utvikle inkluderende barnehage- og skolemiljø
- Forbedre læringsresultater i Balsfjordskolen
- Digitalisering i skolen: økte krav til digital kompetanse blant lærere, digital infrastruktur og ivaretagelse av elevers og ansattes personvern og informasjonssikkerhet.

5.7. næringsliv og sysselsetting

5.7.1. næringer

I de senere årene har Balsfjord kommune opplevd en meget positiv utvikling når det gjelder attraktivitet som etableringssted for næringsvirksomheter. Særlig gjelder dette arealkrevende etableringer. Her har kommunen fått en mulighet som kan bidra til nyetableringer som vil bety flere arbeidsplasser og en mulighet for tilflytting og tilbakeflytting som kan bidra til en positiv påvirkning av folketallet.

Balsfjord kommune tilrettela for store industriarealer i kommuneplanens arealdel av 2011. Dette videreføres i arbeidet med rullering av arealdelen. Hovedtyngden ble lagt til Nordkjosbotn og Stormoen, men det ble avsatt arealer til formålet i tilknytning til alle sentre i kommunen.

Balsfjord kommune har gode erfaringer med å kunne tilby arealer til plasskrevende virksomheter. Dette har gått forholdsvis greit så lenge arealene har vært tilgjengelige, men vi ser nå at områder regulert til industri og næring er i ferd med å bli brukt opp. I Nordkjosbotn er de store områdene avsatt til industri brukt opp, mens det på Stormoen/Tømmerelv også begynner å minke i tilgjengelige arealer. På Stormoen er et større område (N6 i gjeldende arealdel) regulert, men per i dag er det ikke igangsatt utbygging utover at det er utført grunnarbeid i henhold til reguleringsplanen for arealet. Store deler av N4, med Stormoen avfallssenter er også regulert. N5 (Tømmerelv sør), gjenstår som uregulert område avsatt til industri/næring.

For fortsatt å kunne være en attraktiv tilbyder av næringsarealer ønsker kommunen å avsette nye områder til dette formålet i den nye arealdelen. Kommunen bør også kunne tilby opparbeidede arealer til formålet, der vei, vann, avløp og strøm er tilgjengelig

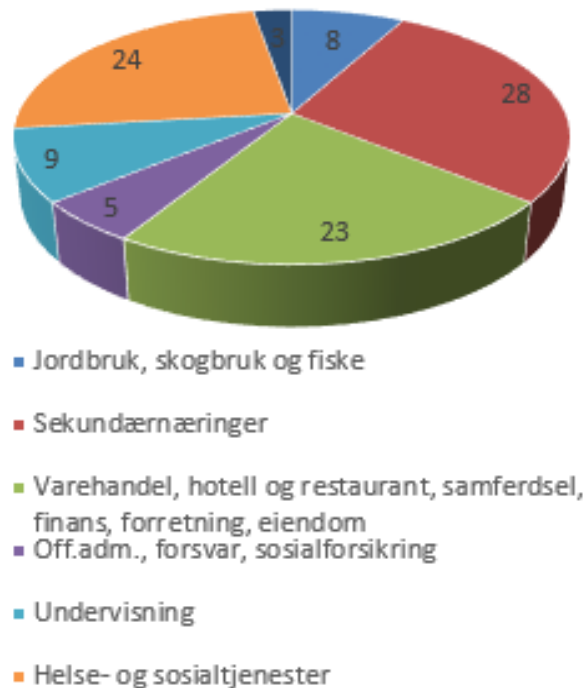
Det er også avgjørende at en ivaretar og gir gode rammevilkår for eksisterende industri/næring for å sikre opprettholdelsen av disse. Målsetningen må være å øke det totale antallet aktører, og styrke muligheten for flere hjørnesteinsbedrifter med over 20 ansatte. Dette vil være viktig for en fortsatt positiv utvikling i kommunen på nærings siden. Kommunen må sikre energiforsyning, både til eksisterende og nyetablerer næringsvirksomheter.

Kommunen må utnytte de fortrinnene som finnes i området Stormoen – Bergneset med hensyn til nærheten til E6, havneområde og tilgang til kraft.

5.7.2. Sysselsetting

Det er i alt 2593 sysselsatte med arbeidssted i kommunen (per 2020), hvorav de fleste i *privat sektor* (59 %), fordelt på primær- og sekundærnæringene (36 %), samt en del i privat service (23 %). I offentlig sektor finner vi i underkant av 40 % av de sysselsatte.

Andel sysselsatte etter næring 2020

Figur 6: Sysselsetting i kommunen, offentlig og privat. (Kilde: SSB)

5.7.3. Reiseliv/Turisme

Balsfjord kommune har en fantastisk natur som byr på mange muligheter når det gjelder aktiviteter som tiltrekker seg turister. Dette utgjør et godt grunnlag for reiselivsbransjen i Balsfjord kommune. Fra å ha vært en attraktiv hyttekommune, ser en at det fortsatt satses mer målrettet også mot reiseliv og turisme. Gjerne en kombinasjon av overnatting og tilbud for turister/besøkende.

Sesongbasert reiseliv/turisme utvikles stadig, med nye spennende turismeprodukter. Det er også positiv utvikling i mindre lokale satsinger i kommunen, gjerne med utgangspunkt i ressursene på en landbrukseiendom. Disse må ses i sammenheng med arealavsetninger i KPA.

Balsfjord kommune har fått midler til prosjektet reisemålsutvikling i Balsfjord kommune. Samtidig som det pågår prosjekt om kystkulturvei i kommunen.

I prosjektene vil næringslivet også spille en viktig rolle. Målet er å gjøre Balsfjord kommune attraktiv. Prosjektene vil kunne være med på å utvikle reisendes første møte med kommunen, der en prøver å motvirke at Balsfjord kun blir en gjennomfartskommune.

5.7.4. utfordringer

Utfordringer:

- Å fortsatt kunne tilby tilstrekkelig og attraktivt næringsareal til arealkrevende virksomheter.
- Øke antall bedrifter; herunder bedrifter med 20-99 ansatte.
- Målrettet utvikling av reiselivet som næring i Balsfjord kommune.

5.8. Klima- og miljøutfordringer

5.8.1. Klimatilpasning

Klimaet er i endring, og dette vil gi oss utfordringer som kommunen må forberede seg på og tilpasse seg til. Klimaendringer betyr mer intens nedbør og kraftige stormer, hyppigere tilfeller av flom og skred, endret og utvidet flomsesong.

Kommunen må tilpasse seg et endret klima, samtidig som det er ønskelig å redusere utslippene av klimagasser. Dette vil kunne gjenspeile seg i mange ulike planer. Stigende havnivå, økt skred- og flomfare og store og intense nedbørsmengder gir utfordringer for planleggingen, spesielt i bebygde områder. Klimaframskrivningene tilsier at det vil bli hyppigere episoder med styrtregn og derfor hyppigere og større flommer i små bratte vassdrag.

Klimatilpasning er ett tverrsektorielt hensyn og skal derfor ivaretas i den helhetlige planleggingen (samfunns- og arealplanleggingen). Det vil si at utfordringer knyttet til et klima i endring skal belyses også i forhold til sektorene miljø, landbruk, helse, oppvekst etc. Blant annet viser de nasjonale forventningene til viktigheten av at kommunene i sin planlegging har kunnskap om ulike økosystemers betydning for klimatilpasning. Natur som våtmarker, myrer, elvebredder og skog kan dempe effektene av klimaendringer, og er viktig å ivareta i arealplanleggingen.

Kommunen utarbeidet en klima- og energiplan i 2008. Planen inneholdt i liten grad konkrete tiltak som berører kommunens egen drift, men energiøkonomiseringer, herunder bruk av grønn energi er et aktivt og viktig tema for kommunens bygningsdrift. Tiltak er iverksatt i eksisterende og nye bygg.

5.8.2. Miljøutfordringer

Balsfjorden er en terskelfjord med begrenset kapasitet for uttynning, uttransport og nedbryting av forurensninger. Flere virksomheter med potensial til større forurensningsutslipp er lokalisert rundt fjorden. Her nevnes Macks Bryggerier AS, Tine Meieriet Storsteinnes, Stormoen avfallsanlegg, Cargill, Norsk Protein AS, et mottaksanlegg for farlig avfall på Bergneset samt Bergneset Pukk & Grus på samme sted. Noen av disse genererer også skipstrafikk i fjorden. I tillegg utøves en ikke ubetydelig landbruksaktivitet rundt Balsfjorden. I andre enden av skalaen finner vi et Ramsar-område og flere naturreservater, som hver på sin måte er sårbare for ulike forurensninger.

Utfordringer:

- Økt fokus på konsekvensene av klimaendringer i all arealsaksbehandling.
- Planlegge for bærekraftig arealforvaltning og samfunnsutvikling
- Gjennom planleggingen i kommunen- bidra til reduksjon i utslipp av klimagasser og energiforbruk, og samtidig legge til rette for (økt) verdiskaping.

5.9. Samfunnssikkerhet og beredskap

I 2020 ble helhetlig risiko og sårbarhetsanalyse (ROS) for Balsfjord kommune oppdatert. Denne skal oppdateres i takt med revisjon av kommuneplaner, og for øvrig skal den endres i takt med risiko- og sårbarhetsbildet. En helhetlig ROS er en viktig del av kunnskapsgrunnlaget til kommunens øvrige planlegging.

Det ble i 2015 utført en statlig skredfarekartlegging for utsatte deler av kommunen. Kartleggingen gir informasjon om områder som er utsatt for skred i kommunen, og vil kunne brukes i oppdatering av ROS-analyse. I arbeidet med arealdelen må en ta for seg vurderinger og utfordringer som kommer frem av den overordnede ROS analysen for kommunen. I vedtatt samfunnsdel fra 2018 vektlegges det at egne relevante ROS-analyser for alle deler av kommunen er et mål.

Utfordringer:

- Klima og klimaendringer
- Industriområder med bedrifter innmeldt i register underlagt Direktoratet for Samfunnssikkerhet og beredskap. Registreringen skal være en del av faktagrunnlaget for kommunens samfunn- og arealplanlegging.
- Identifisere trygge områder for boligbygging, med tanke på flom- og skredkartleggingen.

6. Vurdering av planbehov og prioriteringer

Kommunal planstrategi skal gi en bedre og mer systematisk vurdering av kommunens planbehov og gjøre oss bedre rustet til å møte aktuelle utfordringer. Kommunen skal vurdere hvilket planarbeid som skal prioriteres for å møte aktuelle utfordringer.

Balsfjord kommune har et stort antall planer, hvor mange utarbeides på ulike nivåer i løpet av et år. De fleste av disse er fagplaner knyttet til drift av tjenester eller planer knyttet til enkeltindivider (eks. individuell opplæringsplan). I planstrategien har en fokusert på de overordnede/overgripende planene fremfor reguleringsplaner. Listen er ikke uttømmende, men har tatt utgangspunkt i eksisterende planer og kjent behov med bakgrunn i kommunens utfordringer.

Balsfjord kommune har ikke tilstrekkelige ressurser til å løse alle utfordringer og gjennomføre alle planprosesser i den inneværende kommunestyreperioden. Det er mangel på planfaglig kapasitet og kompetanse i kommunen. Dette betyr at man må prioritere innenfor et synliggjort planønske. Å prioritere betyr at mye må velges bort, men også at en må fordele planarbeidet utover perioden for å sikre at en har ressurser til gjennomføre arbeidet.

Planene kan deles i to kategorier:

- Planer som primært utløses av lovkrav
- Planer som utløses av kommunens utfordringer

Til grunn for arbeidet med kommunal planstrategi er det valgt å avgrense seg til planer med en samfunnsmessig utviklingshorisont som strekker seg utover de interne planbehov som man har i den kommunale produksjonen.

De krav kommunen har til årlig fremstilling av overordnede planer (handlingsplan med økonomidel), holdes utenfor planstrategiarbeidet. Dette fordi det etter kommunelovens bestemmelser ikke er

spørsmål om disse dokumentene skal revideres eller ikke. Disse skal inngå som del av kommunens års-hjul.

Kommunens sektorer har også en god del fagplaner som er av en slik karakter at de ikke trenger behandling i en kommunal planstrategi.

Tabellen nedenfor viser status for en rekke overordnede planer i kommunen, pluss forslag til nye planer basert på behov avdekket i arbeid med planstrategi, samt innspill fra statlige og regionale myndigheter og planarbeid det er lovpålagt å gjennomføre. Videre viser tabellen om planen skal rulleres/revideres eller ikke, om det er en ny plan, og når arbeidet skal starte. Til slutt fremkommer begrunnelse eller merknad til planbehovet.

Tabellen angir hvilke planer det skal jobbes med i det resterende av inneværende kommunestyreperiode, samt forespeilede revisjoner i første del av neste kommunestyreperiode (inkl. revisjon av planstrategien).

De planer som er merket av med grønt vil ha hovedprioritet. Tabellen lister også opp planer som har vært vurdert, men som av ulike årsaker ikke kan prioriteres i første omgang. Det vil være naturlig at planstrategien identifiserer planstatus og behov, mens det gjennom årlig rullering av handlingsplan/økonomidel blir tildelt ressurser til planarbeidet.

6.1 Oversikt over planer for rullering i kommunestyreperioden

Se tabell under.

Plan/tema	Sist vedtatt	2022	2023	2024 *	2025*	Begrunnelse/Merknader
PRIORITERTE PLANER I PERIODEN (* planer med størst prioritet er markert med grønt)						
Overordnede planer						
Kommuneplanens arealdel	2011	x				Vedtatt om arealplan medio sommer 2022.
Helhetlig ROS-analyse	2020	x				Rulleres i løpet av 2022/23
Økonomiplan – kommuneplanens handlingsdel		Rulleres årlig.				←
Finansreglement	2016					Vurderes revidert innenfor den resterende delen av perioden.
Delegasjonsreglement	2019			x		Revisjon vedtatt av sittende kommunestyre den 04.12.2019.
Kommunal planstrategi ¹	2022			x		Revisjon etter kommunevalget.
Kultur og oppvekst						
Temaplan for barn og unge (Oppvekstplan)	Ny	x				Oppstart i 2022
Strategiplan Balsfjord folkebibliotek 2020-2030	2020					Vedtatt i innværende kommunestyreperiode.
Kulturminneplan	Ny	x				Oppstart i 2022
Helse, omsorg og sosial						
Temaplan for helse og omsorg	Ny	x				Antatt ferdigstilt i 2022.
Plan, landbruk og næring						
Strategisk næringsplan	2016		x			Beregnet ferdig i 2023.
Kommuneveiplan	2017	x				Beregnet ferdig i 2022.
Landbruksplan	Ny		x			Se planprogram fra 2014 og strategisk næringsplan
Kartfesting av landbrukets kjerneområder	Ny (KPA).	x				Ivaretas i sammenheng med KPA (kommuneplanens arealdel). Beregnet ferdig medio sommer 2022.
Sentrumsplan Storsteinnes	Ny	x				Arbeidet med sentrumsplanene er satt på vent til etter at arealplanen er rullert.
Sentrumsplan Nordkjosbotn	Ny		x			
Sentrumsplan Meistervik	Ny		x			
Hovedplan for vann	Ny	x				Beregnet ferdig hovedplan for VA ila. 2022.
Bygg, vei og havn						
Bolig- og eiendomsstrategi	2017	x				Beregnet ferdig i 2022.
Kommunedelplan for trafikksikkerhet	2013	x				Beregnet ferdig i 2022.
Sektorovergrepene planer						
Overordnet beredskapsplan	2019	x				Revisjon

	Temaplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2021-2024	2021					Vedtatt i inneværende kommunestyreperiode.
	Plan for inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier 2021-2025	2021					Vedtatt i inneværende kommunestyreperiode.
	Strategisk handlingsplan «Leve hele livet», 2021-2026	2021					Vedtatt i inneværende kommunestyreperiode.
	Bolig-politisk handlingsplan 2014-2017 (avløste boligsosial handlingsplan for 2009-2012).	2014	x				Oppstart av revisjon i 2022. Temaet integrering og mangfold bør integreres i bolig-politisk handlingsplan.
	Handlingsplan «Sammen mot vold» 2017-2021	2017		x			Revisjon
	Plan for friluftslivets ferdselsårer	Ny	x				Friluftsrådet har ansvaret for utarbeidelse av denne planen. Antatt ferdig i 2022.
Interkommunale planer							
	Kystsoneplanen	2015	x				Kommunene Balsfjord, Karlsøy, og Tromsø samarbeider om en ny interkommunal kystsoneplan for Tromsøregionen.
	Byregionprosjektet 2018-2022	2018		x			Sist vedtatt i 2018. Forventet ny i 2023.
	Stor-Bals-Lyng Kulturskoler – strategiplan 2019-2029	2019					Felles strategiplan for Storfjord, Balsfjord og Lyngen kommuner. Vedtatt i 2019.
VURDERTE PLANER, MEN IKKE PRIORITERT							
	Plan for snøscooterløyper	Ny					Ikke vedtatt egen plan for dette. Vedtatt egen forskrift for Finndalsløypa i 2021.
	Interkommunale skuterløyper	Ny					Ikke vedtatt egen plan for dette. Vedtatt forskrift for Finndalsløypa (sammenbinding mot Målselv kommune) i 2021.
	Energi og klimaplan	2008					Klima og energistrategi for Troms (2015-2025) følges opp i alt planarbeid
	Temaplan for mineralressurser	Ny					Vurdert, men ikke prioritert.
	Plan for utbygging/utvikling av områder som drenerer mot Balsfjorden	Ny					Vurdert, men ikke prioritert.

MERK: Det vil også gjøres prioritert arbeid med andre planer iht. nasjonale krav og føringer.

¹ Kommunal planstrategi er ikke en plan, men et strategidokument som belyser hvilke planer det skal jobbers med i kommunestyreperioden (også kalt valgperiode eller planperiode).